

БОЙКО РАШКОВ: КОНТРОЛЪТ ВЪРХУ ПОДСЛУШВАНЕТО Е ПРАКТИЧЕСКИ БЛОКИРАН. НИКОЙ НЕ ИСКА ДА МЕ ЧУЕ. ГЛАВНИЯТ ПРОКУРОР И ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДАНС НЕ ИСКАТ ДА СИ ИЗПЪЛНЯВАТ ЗАДЪЛЖЕНИЯТА ПО ЗАКОН.

Националното бюро за контрол върху Специалните разузнавателни средства (СРС – подслушване, следене и т.н.) е практически блокирано, но не само заради координираните действия на институциите отвън. Членове на Бюрото отказват да изпълняват задълженията си, отказват да правят планирани проверки, дори не идват на работа. Без да посочат мотиви миналата седмица тримата членове на бюрото са отказали да приемат експертен анализ за мотивите, с които съдилищата отказват издаването на разрешения за прилагане на СРС. Това заяви председателят на бюрото Бойко Рашков в интервю пред „Капитал“.

От известно време бюрото стана обект на координирана институционална атака, която засега стигна до отстраняване на зам.-председателя Георги Гатев, на когото първо бе отнет допускът до класифицирана информация в рамките на спорна процедура, протекла изцяло секретно дори за самия него. Междувременно през декември Бойко Рашков обяви пред парламента стъписващи факти за сериозни проблеми в работата на органите, използващи и прилагащи СРС. Парламентарното мнозинство го обвини, че създава безпочвени страхове, и игнорира твърденията му.

Миналата седмица започна процедурата по избор на нов член на бюрото, а само отделни депутати от групата на БСП поставиха въпроса за изслушване на Бойко Рашков по същество.

Г-н Рашков, през декември 2017 г. главният прокурор Цацаров призова две парламентарни комисии отново да изслушат бюрото на съвместно заседание заради вашите твърдения, че има 30% брак в исканията за прилагане на СРС от органите, които имат право да правят такива искания. Обещахте да обявите резултатите от проверката, къде са те?

Резултатите се налице, но не това е проблемът. Още от създаването на бюрото взехме решение да проучваме актовете на съдилищата, с които те разрешават, респективно отказват да издават разрешения за използване на СРС. Констатирани сме, че точно в отказите на съдилищата най-пълно и точно са посочени грешките на заявителите. Тези съдебни актове са явни, ние ги изискваме, съхраняваме и проучваме, но до миналата година не бяхме предприели пълното им изследване, за да систематизираме причините, поради които съдилищата не дават разрешения за използване на СРС. В края на м.г. разпоредих на експертите от специализираната администрация на бюрото да започнат проучване на тези материали за последните три години. Анализът бе направен за три месеца, като в него са диференцирани отказите по институции – за исканията на МВР, на ДАНС и на прокуратурата поотделно. Очертах се няколко основни причини за отказите на съдилищата и те са много показателни (виж таблиците по-долу).

На първо място, най-много откази има – забележете – заради липса на данни за съпричастност на дадено лице към престъплението, заради което се иска прилагане на СРС. За голяма изненада се оказва, че за 2017 г. около 32% от всички откази по исканията на МВР са по тази причина. През 2016 г. са 33%, а за 2015 – 11%. Но още по-стъписващи са показателите за прокуратурата – 46% от отказите за 2017 г. по нейни искания са обосновани именно с липса на данни за връзка между лицето и престъплението. За 2016 този процент е 48, а за 2015 – 42. При исканията на ДАНС този показател на отказите е съответно 34% за 2017 г., 28% – за 2016 г., и 29% – за 2015 г.

На второ място са отказите поради неспазването на правилата за местната и специалната подсъдност, на трето – поради липса изобщо на данни за извършено престъпление или когато тези данни са недостатъчни. Следващата причина – непознаване от самите заявители на тяхната собствена компетентност по закона, доколкото всеки оправомощен орган може да прави искане само в кръга на своята компетентност. На следващо място са отказите на съда да продължи срока за прилагане на СРС, както и когато в искането за продължаване не са посочени постигнатите резултати от прилагането до този момент. По закон, когато прилагането на СРС не дава резултат, то се прекратява.

Следващата причина за отказ е много интересна – липса на данни за наличие на организирана престъпна група (ОПГ), за каквато се твърди в искането. Вече имах повод да кажа в парламента, че само за една година исканията за прилагане на СРС по отношение на ОПГ, които се правят пред Специализирания съд, който гледа тези дела, са скочили двойно – от около 1000 за 2016 г. на 2100 – за 2017 г. Някои от отказите се дължат на това, че данните в исканията не отговарят на законовата дефиниция за ОПГ – поне трима души, които да са се сговорили за престъпление, наказуемо с лишаване от свобода от минимум три години. Парадоксално е, че такива искания прави Главната дирекция „Борба с организираната престъпност“ (ГДБОП), а щом тя допуска такива грешки... През 2015 г. 31% от отказите по искания на МВР се дължат на тази причина, 29% са за 2016 г. и рязко спадат на 5,5% за 2017 г.

Има немалко откази поради неспазване на законовото изискване за срока, за който може да се прилага СРС. Това означава, че или не се познава законът, или се прави опит да се заблуди съдът, защото отговорността я носят съдиите, а не тези, които правят искането. (Спомнете си случая с Владимира Янева.)

На следващо място са сравнително по-малко откази поради липса на мотиви в искането, които да обосновават невъзможност или изключителна трудност за събирането на необходимите данни по друг начин (прилагането на СРС е крайно средство, когато по друг начин не може да се установи необходимата информация, но това трябва да се мотивира), както и случаите на откази поради непредоставяне на всички материали, на които се основава искането, въпреки ясната разпоредба на закона, въведена преди 2 години. Има, разбира се, и други причини за откази, но те не са толкова значими.

Всички тези данни са получени от съдилищата и са обобщени и анализирани от нас – поотделно за откази по искания на МВР, на ДАНС и на прокуратурата. И към всеки анализ има справка за броя на отказите поотделно по всеки критерий, по съдилища и с конкретния номер на искането и на отказа, за да може да се направи проверка и от съответната институция, ако желае това. Работата, извършена от експертите към бюрото, е много сериозна.

И какво следва отгук нататък с тези данни и анализи?

Там е въпросът. Анализът бе включен в дневния ред на заседание на бюрото, което сега се състои от четирима души. За моя най-голяма изненада останалите трима членове на бюрото, без да посочат каквито и да е аргументи, отказаха да вземат решение този материал да се изпрати на съответните институции. Двама от тях са номинирани за членове на бюрото от управляващото сега мнозинство. Питах ги за мотивите им, включително дали нямат никакви политически указания да не гласуват такъв доклад, но отговор не получих. Заседанието приключи без решение.

Досега не сме правили такъв анализ на данните, с които разполагаме. Той обаче не може да влезе в годишния доклад на бюрото, който се представя в парламента, защото по закон в него се включват само обобщени данни, а това са аналитични данни, изготвени в контекста на задължението на бюрото да дава препоръки на органите как да подобряват режима по използването и прилагането на СРС. Това е изключително ценен труд на експертите, чиято цел е да подпомогне ръководителите на съответните институции – министъра на вътрешните работи, главния прокурор и председателя на ДАНС, да предприемат необходимите мерки в тази насока. Още повече че преди

десетина дни тук се получиха две покани – едната от МВР, другата от ДАНС, които вече са планирали обучителни мероприятия на състава за проблемите в процедурите по прилагане на СРС.

Така или иначе, въпреки отказа да бъде гласувано решение аз изпратих в сряда тези статистически данни за сведение на министъра на вътрешните работи, на председателя на ДАНС и на главния прокурор. Тяхно право е да решат как да ги използват.

Вашето обяснение?

Моето обяснение е, че тези хора не искат да си изпълняват задълженията по закон. Защо? Нямам обяснения. Но е факт.

Този материал е изработен с най-добри намерения. Няма друг орган в държавата освен бюрото, който да има подобни правомощия да събере такава информация, да я обобщи, анализира и да направи изводи. Ако някой има нещо против това експертно изследване да види бял свят, той трябва да каже защо.

Добре, какъв извод трябва да си направим – работи ли бюрото в момента?

По моята оценка бюрото в момента не работи в съответствие със закона. То в момента не е изпълнило дори свои решения за извършване на проверки по окръжните съдилища, защото някои от неговите членове не желаят да участват в такива проверки.

Това може ли да зависи от тяхното желание?

Очевидно зависи. Аз не мога да ги задължа, нямам законен способ за това.

Да отидат да направят проверка, което е тяхно задължение и заради което са избрани?

Точно така. Става въпрос за проверки в страната, които се правят всяка година по едно и също време, като се посещава всеки съдебен район, за да се съберат данни, които до момента не са събрани, да се извърши непосредствена проверка на място – на регистъра, на документи и т.н., с оглед и на изготвяне на годишния доклад до парламента в края на месец май. За пръв път тази година част от членовете на бюрото не желаят да заминат в командировки и да проверят работата на съответните органи по съдебни райони.

Обясненията какви са?

Няма обяснения, има мълчание, има неизпълнение на общо взето решение. Имайте предвид, че решенията кога, къде и кой да прави тези проверки са приети единодушно от членовете на бюрото през декември, преди коледните и новогодишните празници. След което тези решения просто не се изпълняват и до момента има членове на бюрото, които не са почнали да правят проверките, които са им възложени.

Идват ли на работа?

Някои от тях даже и на работа не идват.

Но си получават заплата?

Да, естествено, че си я получават. Вижте, аз не съм същински работодател, който може да ги уволни, да ги накаже, да им намали заплата и т.н. Това са хора, избрани от парламента, те би трябвало да са отговорни и с мисия за работата, за която са избрани. Вместо това тези хора, които дори на работа не идват, бламират предложения за решения като това, за което стана дума.

Аз публично информирах парламента, както и ръководителите на съответните институции – министъра на вътрешните работи, председателя на ДАНС и главния прокурор, че се прави подобен анализ, че аз имам предварителни данни, които са доста тревожни, и че са необходими мерки, за да се излезе от тази ситуация.

А информирахте ли парламента, че членове на бюрото, избрани от тях, не желаят да работят?

Никой не иска да ме чуе. Не само за това, а и за други неща. Например, че служби, които бюрото трябва да проверява, отказват да представят материали във връзка с наши проверки.

Това са същите служби, които отстраниха Георги Гатев с координирани действия?

Точно така. Това са същите служби, които отнеха достъпа до класифицирана информация на колегата Георги Гатев. И не само те. Но основно те са тези, които използват всевъзможни причини да отказват да предоставят материали, и ние не можем да извършим проверки дали има използвани СРС и – ако има – дали те са правомерно използвани.

Първите три години от работата на бюрото доведоха до много положителни резултати – нарастване на броя на отказите, ясни данни за по-сериозен контрол от страна на съдилищата, коригирана практика по изготвяне на исканията – самите данни говореха за видим прогрес. Някъде по това време обаче започнаха и конфликтите.

Точно така, съвпада по време. От момента, в който се забеляза дисциплиниране на процедурите на база на констатациите на бюрото, от момента, в който се отчете, че съдът си застава на мястото, от този момент започнаха и неблагоприятията в работата на бюрото. Конфликтът за пръв път се прояви през април 2015 г., когато се направи едно злополучно заседание в Съдебната палата с участие на представители на прокуратурата по върховете, Върховния касационен съд, парламентарната комисия по контрол на службите, както и целия състав на бюрото. Няколко месеца по-късно главният прокурор издаде указания, с които де факто бе ограничено правомощието на членовете и експертите на бюрото да проверяват така, както трябва, материалите, събрани с използването и прилагането на СРС в страната. До кулминацията се стигна през м.г., когато бе отнет достъпът на зам.-председателя на Бюрото Георги Гатев, което приключи с неговото освобождаване от длъжност преди месец. И аз се опасявам, че действително стремежът на някои сили е бюрото да се сведе към една подкомисия към комисията за наблюдение на службите в НС, която никой не знае дали нещо прави или не. Защото проверките, които бюрото вършеше през 2014 и 2015 г., касаеха случаи,

които предишната парламентарна подкомисия е трябвало да ги е проверила. Но не го е сторила.

Когато през декември м.г. представихте пред парламента доклада си с данни за нарушения, председателят на правната комисия Данаил Кирилов (ГЕРБ) изрече предупреждение, което прозвуча като заплаха лично към вас да не чакате втори мандат.

В контекста на всички тези събития аз вече разбирам казаното от Данаил Кирилов като изразител на намеренията бюрото така да бъде ограничено в своята работа, че да бъде превърнато в едно правно нищо – с помощта и на главния прокурор, ако щете, и на председателя на ДАНС – да се поставят тук едни послушни хора, които само ще получават заплати и няма да има никакъв обществен ефект от тяхната дейност.

През 2009 г. ГЕРБ ликвидира първия състав на бюрото, в който имаше качествени хора – в него бяха включени един бивш министър на правосъдието, един съдия от Добрич с прекрасни професионални качества, двама бивши прокурори. Вместо това бе създадена една парламентарна подкомисия, която и в момента съществува паралелно с бюрото и от която аз лично не мога да видя никаква обществена полза. От техните годишни доклади не можах да разбера дали има нещо свършено въобще.

Но в този контекст и в контекста на предстоящия избор на нов член на бюрото е много важно да се отбележи колко е важен въпросът за квалификацията и моралните качества на членовете на този орган. Не може в бюрото да работят хора, които нямат никакви познания в наказателното право и процес, тук се работи със специализирана правна материя, с която в началото, когато започна по-сериозен контрол, се затрудняваха и съдиите, които прилагаха закона. В настоящото бюро има човек, който е бил лесничей, както и човек, който е бил в службите за проследяване.

Интервюто взе Мирела Веселинова

www.capital.bg